

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Шевчук М.О., Киричок І.І., Новгородська Ю.Г.
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Стаття присвячена вивченню стану організації самостійної роботи студентів в період переходу України до нової моделі вищої освіти. Здійснено дослідження, наскільки пізнавальна діяльність студентів залежить від уміння організувати самостійну роботу і за допомогою яких форм і методів викладач може ефективно управляти нею, контролювати її у процесі навчання. Проаналізовано ефективні форми самостійної роботи студентів. На основі аналізу, узагальнення й систематизації наукових джерел виділені фактори, які сприяють активізації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Визначено шляхи поліпшення організації самостійної роботи студентів.

Ключові слова: самостійна робота, форми організації самостійної роботи, пізнавальна активність студентів, управління самостійною роботою студентів, освітній простір ВНЗ, фактори активізації самостійної роботи.

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність фахівця на сучасному ринку праці сьогодні пов'язана з виявленням здатності самостійно приймати рішення у нестандартних ситуаціях, рухатися шляхами індивідуальних маршрутів самовдосконалення, власними зусиллями розширювати сферу професійних знань та вмінь. У зв'язку з цим головним завданням вищої школи у підготовці випускників стає оволодіння майбутнім фахівцем ефективними і раціональними методами самостійної навчальної роботи відповідно конкретного фаху.

Особливо актуальною ця проблема виявилася у сфері професійної підготовки педагогічних кадрів, оскільки з'явився новий попит суспільної педагогічної практики на фахівця, здатного здійснювати педагогічне керівництво самостійною роботою учнів. Учитель, який має досвід успішної організації власної самостійної роботи, здатний формувати самостійність у своїх вихованців, спроможність до ефективної життєдіяльності, що перебуває в динамічному розвитку.

Отже, на сучасному етапі переорієнтації вищої школи з передачі інформації від викла-

дача студенту на управління навчально-пізнавальною самостійною діяльністю студента із засвоєння знань, умінь і навичок проблема професійного спрямування системи самостійної роботи студентів вищів, посилення саморозвитку та поліпшення педагогічного керівництва самостійною роботою студентів набуває важливості та значущості. Актуальною стала проблема раціональної організації самостійної роботи з урахуванням готовності до неї студентів. На думку В. Корнєщук, невміння самостійно опрацювати матеріал, неспроможність спланувати і організувати власне навчання є певними труднощами студентів першого курсу вищів [1, с. 72].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені й педагоги-практики завжди приділяли багато уваги вивченню різних аспектів, пов'язаних із самостійною роботою. У наукових роботах В. Буряка, Б. Єсипової, А. Івасишина, В. Луценко, П. Підкасистого, Н. Шишкіної досліджувались сутність поняття самостійної роботи, принципи її організації, розглядалися різні класифікації, вивчалися методи, форми, засоби проведення са-

мостійної роботи, розроблялись методики планування та контролю самостійної роботи.

Проблему організації самостійної роботи студентів досліджували А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Бондар, І. Лернер, О. Мороз, Н. Сагіна, П. Сікорський, М. Скаткін, М. Гарунов, О. Євдокимов, С. Заскалета, І. Шайдур. У роботах К. Бабенко, О. Мороза, В. Тесленка відображені особливості організації самостійної роботи студентів молодших курсів. Питаннями управління самостійною роботою студентів у позааудиторний час займалися Л. Клименко, В. Шпак та інші. Формування у студентів вміння планувати свою пізнавальну діяльність досліджували А. Лошак, О. Козак, М. Красницький. Системний підхід в організації самостійної роботи студентів досліджувався в роботах Г. Гнищецької, Л. Заякиної.

На необхідність модернізації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів з метою поліпшення їхньої професійної підготовки вказували педагоги-дослідники: В. Козаков, Б. Коротяєв, В. Паламарчук, О. Пехота, О. Савченко, А. Усова, Т. Шамова, І. Шапошнікова.

Вагомість самостійної компоненти в навчанні студентів підтверджується тим фактом, що в більшості країн співвідношення часу, що відводиться на аудиторну й самостійну роботу становить 1:3,5 [2, с. 20].

Мета статті. Метою даної статті є виявлення проблем управління самостійною роботою студентів вищів та визначення шляхів подолання цих проблем в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Актуальність дослідження обумовлена: по-перше, розробкою нових навчальних планів, в яких, при збереженні орієнтації на якість засвоєння знань, акцент зроблено на скорочення аудиторних годин та розширення часового обсягу самостійної роботи студентів; по-друге, збільшенням кількості студентів, які навчаються за індивідуальним графіком, що потребує не тільки значної уваги викладачів, але й методичного забезпечення самостійної роботи таких студентів; по-третє, нагальною потребою студентів раціонально та ефективно організувати власну пізнавальну діяльність, яка вимагає наявності у них певних загально дидактичних умінь: вміння планувати цю роботу, чітко вибудувати систему завдань, виокремлювати серед них головні, вдало обирати способи оптимального вирішення поставлених задач, здійснювати ефективний оперативний контроль за виконанням завдання, вносити корективи в самостійну роботу, аналізувати загальні підсумки роботи, порівнювати ці результати з наміченими тактичними та операційними цілями, виявляти причини відхилень і намічати шляхи їх усунення в подальшій діяльності.

Таким чином, завданнями дослідження було з'ясування ставлення студентів до самостійної роботи, виявлення змісту, форм даного виду діяльності, визначення регулярності її здійснення та організація методичного забезпечення на сучасному етапі.

Вирішенню поставлених завдань сприяло дослідження, яке було проведене на базі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя в 2017 році. У дослідженні взяли участь

132 студенти 1-3 курсів та 11 викладачів філологічного факультету.

Серед студентів було проведено анкетування стосовно повноти та ефективності їх професійної підготовки до майбутньої діяльності. Особливу цінність для нашого дослідження мали питання, які стосуються самостійної роботи студентів.

Так, на запитання про форми організації освітнього процесу в ВНЗ, які стимулюють інтерес до самостійного оволодіння знаннями, 56,7% студентів назвали семінари, а 20,3% визначили практичні заняття. При цьому, лекції (9,1%) та лабораторні (8,3%) студенти не вважають стимулом для активізації власної пізнавальної діяльності. Увагу привернув і той факт, що 94,3% студентів не вважають виробничу практику простором вияву своєї самостійності.

Дані результати дають змогу зробити висновок, що спонукають до самостійної активності студентів форми роботи, на яких чітко визначений поетапний контроль-оціночний компонент. Саме можливість заробити бали, а не бажання розширити сферу своїх професійних знань та вмінь активізує самостійну роботу студентів. У такому разі лекції як логічна основа знань з певної дисципліни, або лабораторні роботи як практичне поглиблення конкретних тем, не спонукають студентів до самостійної навчально-пізнавальної діяльності. А небажання бути самостійними під час виробничої практики свідчить або про низький професійний інтерес студентів, або про надмірну опіку методистів та досвідчених учителів у загальноосвітніх школах, яка знижує потребу студентів у самостійній підготовці до проведення уроків.

Стосовно особливостей тематичної конкретизації самостійної роботи студентів нами було поставлено запитання: «Які теми повинні виносити викладачі на самостійне опрацювання?».

Враховуючи те, що студенти мали змогу обрати декілька відповідей одночасно, ми отримали наступні результати. 57,4% студентів вважають, що це теми, які орієнтовані на повторення та закріплення матеріалу. 38,9% визначили, що це теми, спрямовані на вивчення окремих питань, які не є важливими, обов'язковими, а більше являють довідкову інформацію для загального розвитку. А 38,7% вказали на матеріал поглиблення окремих тем. Лише 26,9% бажають самостійно здійснювати дослідницьку або проектну діяльність під час самостійної роботи. І 20,9% студентів назвали практико-орієнтовані теми.

Отже, більшість студентів самостійну роботу розглядають лише як репродуктивне повторення з незначним поглибленням вже вивченого з викладачем матеріалу, а не стартовий майданчик для подальшого руху в системі професійних знань. І лише третина студентів бажають самостійно відкривати для себе горизонти нових знань завдяки самовдосконаленню під час дослідницької та проектної діяльності.

Цікаве й те, що 57% студентів під час самостійної підготовки до занять керуються лише матеріалом лекцій викладачів, 56% звертаються до Інтернет-ресурсів, 45% використовують додаткову літературу і 20% залучають інші джерела інформації.

Це свідчить про те, що кожен студент намагається знайти найбільш зручні для нього інформаційні джерела, які відповідають його інтересам, ситуаційно виправдані та тематично обумовлені.

Відповіді викладачів підтвердили нам результати, отримані під час анкетування студентів. Більшість студентів відвідує консультації викладача з метою кращого опрацювання поданого на лекціях матеріалу. Отже, потреба у консультаціях стосовно виконання домашніх завдань виникає у 67% студентів, спілкування з викладачем потребують 60% для опрацювання пропущеного матеріалу, 50,5% уточнюють під час консультувань деталі лекційного матеріалу. Третина студентів (33%) бажає розв'язувати додаткові завдання. І лише четверта частина (25,8%) намагається дискутувати з викладачем, виявляє свою позицію і намагається обстоювати її з використанням додаткових аргументів.

Таким чином, можна зробити висновок, що консультації викладачів значною мірою носять репродуктивний характер, що збігається з відповідями студентів стосовно змістового наповнення їхньої самостійної роботи.

Отримані дані були підтверджені і характером завдань, які пропонуються викладачами для самостійної роботи: 35% завдань можна віднести до категорії індивідуально-творчих, 20% охоплюють різні рівні складності, 10% – проекти та завдання пошуково-дослідного характеру, однотипні завдання складають 11% і одне завдання на всіх – 3%.

Таким чином, дослідження показало певну відповідність між наданими викладачем завданнями і виявленням самостійності у студентів. При цьому важливо відмітити, що за поясненням викладачів, завдання, яке дається одразу багатьом студентам і однотипні завдання, частіше виконуються студентами за єдиним шаблоном або калькуються ними. Це значно знижує як позитивний ефект від виконання завдання, так і уповільнює вияв самостійності студентів. Важливо відмітити, що проектні форми роботи часто залишаються поза увагою студентів, тому що потребують інтегрованих знань з різних предметів, сформованості вмінь проводити пошуково-дослідну діяльність, презентаційних навичок, комунікативної компетентності. Крім того, подібні завдання потребують значно більше часу для виконання. Все це впливає на студентський вибір завдань. Слід зауважити, що виконання проектних завдань вимагає і значної підтримки викладача, оскільки не всі виконавці проекту можуть бути обізнані з особливостями даного виду діяльності.

Було з'ясовано і кількість часу, яка витрачається студентами на самостійну підготовку до занять. Середні показники зводилися до 4-5 годин в робочі дні та 5-6 годин – у вихідні. Різниця виявилася і в тому, що старшокурсники витрачають порівняно з першокурсниками менше часу на самостійну роботу.

Серед проблем, які пов'язані з організацією самостійної роботи, студенти виокремили 2 групи труднощів. До першої вони віднесли великий обсяг інформації та недостатність часу на самостійне опрацювання матеріалу. Це частіше свідчить про невміння самих студентів розрахувати власний час та раціонально будувати роботу, що,

на думку деяких дослідників, є запорукою успіху. Так, Петрук В. вважає, що самостійна робота – це навчання, яке визначає здатність студента усвідомлено для себе ставити завдання, цілі, планувати власну діяльність та здійснювати її [3, с. 23].

Даний висновок підтверджено опитуванням студентів стосовно ролі планування в досягненні успіхів. На питання «Чи вважаєте Ви, що планування діяльності є запорукою отримання позитивного результату роботи?» студенти дали наступні відповіді: 9,8% опитуваних вважають, що це необхідна умова успіху; 20,2% не виключають значення планування у досягненні позитивного результату в роботі; 54,8% лише іноді пов'язують успіх з плануванням; а 15,2% студентів стверджують, що успіх залежить від будь-яких інших причин, але не від планування. Отримані результати свідчать, що більшість студентів не вважають за необхідність чітко планувати власну діяльність, оскільки впевнені, що детально розроблені плани не здійснюються завдяки впливу різноманітних непередбачуваних факторів і причин.

Друга група труднощів пов'язана з методичним забезпеченням самостійної роботи студентів викладачами і містила наступні причини: неясність формулювання завдань, відсутність методичних рекомендацій з виконання завдань, високі вимоги викладачів.

Висновки і пропозиції. Дослідження дало змогу зробити певні висновки:

1. Самостійна діяльність сьогодні переважно виконує функцію закріплення, повторення та уточнення матеріалу і має статус нижчий за аудиторну роботу. Викладачі часто перебільшують роль логічного початку в подачі своїх дисциплін і не приділяють уваги проблемі його сприйняття студентами. Слабо висвітлюються міждисциплінарні зв'язки, що впливає на міцність засвоєння матеріалу.

2. Студенти не зацікавлені виконанням самостійних завдань, не бачать їх ролі у професійному зростанні. При цьому ефективність самостійної роботи залежить від стійкості мотивації. Важливим спонукальним чинником є можливість бути успішним в своїй майбутній професійній діяльності. В. Корнєшук стверджує, що успішність самостійної роботи залежить від усвідомлення необхідності професійного зростання. Високий рівень мотивації щодо отримання фахових знань, формування вмінь та навичок сприяє самостійній пізнавальній активності, бажанню досягати успіхів в оволодінні обраною професією [1, с. 73]. Самостійна робота при зацікавленому ставленні студентів до неї переростає у їх самоосвітню діяльність. Це відбувається тоді, коли вони усвідомили цілі самостійної роботи і за власним бажанням роблять усе, щоб їх досягти [5, с. 99].

3. Кількість і обсяг завдань на самостійну роботу і число контрольних заходів з дисципліни визначаються викладачем або кафедрою, в багатьох випадках виходячи з принципу «чим більше, тим краще». Не завжди робиться навіть експертиза, тобто обґрунтована особистим досвідом викладачів оцінка складності завдання і часу, необхідного на його підготовку.

4. Не узгоджені за часом терміни подання домашніх завдань з різних дисциплін, що призво-

дить до нерівномірності розподілу самостійної роботи за часом.

5. Багато навчальних завдань не налаштовані на активну роботу студентів, їх виконання часто може бути здійснено на рівні ряду формальних дій, без творчого підходу і навіть без розуміння виконуваних операцій.

6. Самостійна робота переважно спрямована на репродукцію матеріалу. У студентів не сформована постійна потреба у самоосвіті, самоактуалізації.

7. Методичне забезпечення самостійної роботи недостатнє для надання студенту можливості формування власного освітнього маршруту.

8. Студенти мають недостатні навички самостійної роботи, що провокує у них, за словами Д. Швець та Є. Швець, кризу успішності та професійної компетентності [4, с. 204].

Всі ці чинники формують у студентів формальне ставлення до виконання самостійних завдань і може скоротити тривалість реально витраченого часу на самостійну роботу.

Отже, результати опитування дали змогу дійти висновків, що організація самостійної роботи студента – це комплексна проблема, яка вимагає тривалого дослідження та серйозних підходів. Її ефективність залежить від гнучкого управління, яке пов'язане з чітким плануванням, оптимальною організацією, продуманим методичним забезпеченням, інформатизацією та технологізацією процесу самостійної роботи.

Враховуючи те, що самостійна робота студентів в сучасних умовах розвитку освіти є головним резервом підвищення ефективності підготовки спеціалістів, ми виділили фактори, які сприяють активізації самостійної роботи студентів вищів.

1. **Постійний моніторинг.** Проведення систематичного моніторингу самостійної роботи студентів на різних курсах та факультетах з метою визначення трудомісткості даного виду діяльності, ступеня підготовки студента до самостійної роботи, рівня його самодисципліни, інтенсивності, часових витрат, методичного забезпечення, узгодженості самостійної роботи та аудиторної навчальної діяльності дасть змогу зробити самостійну роботу основою стабільного руху студента шляхом індивідуально-професійного самовдосконалення.

2. **Цінність результатів.** Якщо студент знає, що результати його роботи будуть використані в лекційному курсі, в методичному посібнику, в лабораторному практикумі, при підготовці публікації чи іншим чином, ставлення до виконання завдання істотно змінюється в кращу сторону і якість виконуваної роботи зростає. При цьому важливо психологічно налаштувати студента, показати йому, наскільки потрібна виконуваним робота.

3. **Творча діяльність** – основа самостійної роботи. Це може бути участь в науково-дослідній або методичній роботі, що проводиться на тій чи іншій кафедрі, участь в олімпіадах з навчальних дисциплін, конкурсах науково-дослідних робіт.

4. **Інтенсифікація самостійної роботи.** Важливим мотиваційним чинником є інтенсивність виконання завдання. Вона передбачає введення в освітній процес активних методів, перш за все, ігрового тренінгу, в основі якого лежать інноваційні і організаційно-діяльні ігри.

5. **Мотивуючий контроль.** Активізації навчально-пізнавальної діяльності студента сприяє система організації постійного контролю та корекції. Ефективності самостійної роботи сприяє використання мотивуючих факторів контролю знань (накопичувальні оцінки, рейтинг, тести, нестандартні екзаменаційні процедури). Ці фактори за певних умов можуть викликати прагнення до змагання, що само по собі є сильним мотиваційним чинником самовдосконалення студента. Активізують студентів і контрольні запитання до лекційного потоку після кожної лекції. Це сприяє студента до обрання правильного напрямку самопідготовки і формування стійкого інтересу до опанування навчальних дисциплін.

6. **Індивідуалізація та диференціація роботи.** Індивідуалізація завдань, які виконуються як в аудиторії, так і поза нею, постійне їх оновлення стимулюватимуть студентів власноруч вирішувати питання організації, планування, контролю за власною діяльністю, виховуючи самостійність як особистісну рису. В процесі діяльності у студентів поступово буде складатися власний стиль самостійної роботи, що характеризуватиметься системою прийомів досягнення певних результатів. Цьому сприятиме створення нових тренажерів, автоматизованих навчальних і контролюючих систем, які дозволяють б студенту в зручний час і в звичному для нього темпі самостійно здобувати знання, уміння, навички. Це і заохочення студентів за успіхи в навчанні та творчу діяльність (заохочувальні бали), і санкції за погане навчання. Наприклад, за роботу, здану раніше терміну, можна проставляти підвищену оцінку, а в іншому випадку – її знижувати. Важливо враховувати і бажання студентів працювати самотужки або в групі.

7. **Розширення функціонального спектру викладача.** Необхідно наголосити на тому, що зміна обсягу і важливості самостійної роботи пов'язана із зміною у взаємовідносинах між викладачем і студентом. Рівноправно-партнерські стосунки коригують всі психолого-педагогічні та організаційно-методичні засоби забезпечення самостійної роботи, яка лише тоді буде результативною, коли ґрунтуватиметься на внутрішній потребі студента та чіткої її організації з боку викладача. Мотиваційним фактором в інтенсивній навчальній роботі і, в першу чергу, самостійній є особистісні якості викладача. Викладач може бути прикладом для студента як професіонал, як творча особистість. Викладач може і повинен допомогти студенту розкрити свій творчий потенціал, визначити перспективи свого внутрішнього зростання. При використанні гнучкого графіка самостійної роботи функція викладача переважно перетворюється з координуючої на функцію психологічного супроводу. Успішність справжньої самостійності роботи залежить від спільних дій педагогів і студентів, усвідомлення ними особливостей цієї роботи як специфічної форми діяльності, що відповідає особливим вимогам і приносить інтелектуальне задоволення.

8. **Метод занурення.** Сьогодні для реалізації завдань організації самостійної діяльності використовується широкий арсенал різноманітних видів робіт: тренінгові вправи, задачі, графічно-розрахункові роботи, опрацювання

першоджерел, написання конспектів, тез, планів, бібліографій, анотацій, рецензій, підготовка письмових повідомлень, доповідей, рефератів, статей, дайджестів, виявлення структурно-логічних схем лекцій, розв'язання ситуацій, виконання творчих завдань. Стимуляція самостійної навчальної діяльності може бути створена використанням такої форми організації навчального процесу, як циклове навчання («метод занурення»). Цей метод дозволяє інтенсифікувати вивчення матеріалу, так як скорочення інтервалу між заняттями з тієї чи іншої дисципліни вимагає постійної уваги до змісту курсу і зменшує ступінь забування. Метод занурення – активний метод навчання з елементами релаксації і навіювання гри. Різновидом цього виду занять є проведення багатогодинного практичного заняття, що охоплює кілька тем курсу і спрямоване на вирішення наскрізних завдань.

9. Розробка навчально-методичних комплексів дисциплін. Досвід показує, що розробка навчально-методичного комплексу усіх дисциплін є найважливішою умовою ефективності самостійної роботи студентів. До такого комплексу слід віднести тексти лекцій, навчальні та методичні посібники та інші матеріали, сформульовані на основі реальних даних, програми для самоконтролю, інформаційні бази дисципліни та інші матеріали. Чітке визначення обсягів позааудиторної роботи, розробка нормативів, доступність завдань і наявність інструктажу щодо виконання створює високий рівень мотивації опанування певним матеріалом. А продумана викладачем організація календарного планування ходу і контролю виконання самостійної роботи студентом надає їй систематичний і послідовний характер. Цей комплекс дозволить внести проблемне начало в зміст самостійного навчання студента.

10. Міждисциплінарний характер. Сьогодні привертають увагу студентів проблеми, для розв'язання яких потрібні інтегровані знання фахових, психолого-педагогічних, методичних та інших предметів. Тому розробка навчальних посібників міждисциплінарного характеру може стати необхідною сходинкою у самостійній роботі студентів на сучасному етапі.

11. Проблемний виклад матеріалу дасть змогу відтворювати типові способи реальних міркувань, які використовуються в науці й техніці. Цьому допоможе і розробка та ознайомлення студентів з структурно-логічною схемою дисципліни та її елементів; застосування відеоряду, колажів, внесення труднощів в типові завдання.

12. Студентське консультування. Присвоєння статусу студентів-консультантів найбільш здібним з наданням таким студентам всебічної допомоги. Цікавим для студентів виявляється і обмін ролями з викладачем. Наприклад, читання студентами фрагмента лекції (15-20 хв.) за умови попередньої підготовки його за допомогою викладача.

Отже, для організації та успішного функціонування самостійної роботи студентів необхідні, по-перше, комплексний підхід до організації такої діяльності за всіма формами аудиторної роботи, по-друге, поєднання всіх рівнів (типів) самостійної роботи, по-третє, забезпечення контролю за якістю виконання (вимоги, консультації) і, нарешті, форми контролю. На нашу думку, сьогодні у вищих навчальних закладах існують матеріально-технічні та інформаційно-технологічні ресурси ефективності самостійної роботи, які потребують їх виявлення, дослідження та впровадження з метою перетворення самостійної діяльності студентів у справжній інструмент їх активного руху щаблями професійного вдосконалення.

Список літератури:

1. Корнецьук В. Самостійна робота студентів як важливий фактор неперервної професійної підготовки фахівців / В. Корнецьук // Збірник наукових праць / Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2009. – № 48, ч. 2(2). – С. 71-73.
2. Кочина Л. Організація та зміст самостійної роботи студентів / Л. Кочина, І. Сіндіч // Початкова освіта. – 2009. – № 11. – С. 20-22.
3. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін: монографія / В. А. Петрук. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 292 с.
4. Швець Д. Є. Керованість самостійною роботою студентів як шлях для підвищення якості освіти / Д. Є. Швець, Є. Я. Шваець // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2010. – Вип. 41. – С. 203-207.
5. Яковець Н. І., Аніщенко О. В., Дубровська Л. О. Вступ до спеціальності: [навчально-методичний посібник для студентів педагогічних спеціальностей] / за заг. ред. Н. І. Яковець; 2-ге вид. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2006. – 167 с.

Шевчук М.А., Киричок И.И., Новгородская Ю.Г.

Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТОЙ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Аннотация

Статья посвящена изучению состояния организации самостоятельной работы студентов в период перехода Украины к новой модели высшего образования. Проведено исследование, насколько познавательная деятельность студентов зависит от умения организовывать самостоятельную работу и с помощью каких форм и методов преподаватель может эффективно управлять ею, контролировать ее в процессе обучения. Проанализированы эффективные формы самостоятельной работы студентов. На основе анализа, обобщения и систематизации научных источников выделены факторы, способствующие активизации самостоятельной работы студентов высших учебных заведений. Определены пути улучшения организации самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: самостоятельная работа, формы организации самостоятельной работы, познавательная активность студентов, управление самостоятельной работой студентов, образовательное пространство вуза, факторы активизации самостоятельной работы.

Shevchuk M.O., Kyrychok I.I., Novgorodska Y.G.

Nizhyn Gogol State University

PROBLEMS OF MANAGING SELF-EMPLOYED STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Summary

The article is devoted to the study of the state of organization of independent work of students during the transition period of Ukraine to the new model of higher education. The study of how cognitive student activity depends on the ability to organize independent activities and through which forms and methods, the teacher can effectively manage this work, control it in the learning process. The effective forms of independent work of students are analyzed. On the basis of analysis, generalization and systematization of scientific sources, factors have been identified that contribute to the activation of independent work of students of higher educational institutions. The ways of improving the organization of independent work of students are determined.

Keywords: independent work, forms of organization of independent work, cognitive activity of students, management of independent work of students, educational space of higher educational institutions, factors of activation of independent work.